

فصلنامه تعالی منابع انسانی

سال دوم، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۰

صفحات ۴۰-۱۸

نوع مقاله: پژوهشی

باز آفرینی امید اجتماعی با بهره گیری از الگوی حکمرانی جامع

فواد مکوندی^۱، عبدالکریم بهزادی^{۲*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۱۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۱۶

چکیده

امید اجتماعی کنشی هدفمند از طریق برنامه ریزی، مسئولیت پذیری، تلاشگری در جهت ایجاد تغییر برای دستیابی به آرزوی پیشرفت است و یکی از اصلی ترین فاکتورهای تحقق حقوق شهروندی است، جامعه وظیفه دارد امید را به مردم تزریق کند. هدف پژوهش حاضر ارتقاء امید اجتماعی با استفاده از الگوی حکمرانی جامع می باشد. در این زمینه پرسش اصلی این است که چگونه حکمرانی جامع می تواند ارزش های اصلی امید اجتماعی را بازآفرینی کند؟ بنابراین در نظر است به کمک تحلیل محتوای کیفی تحت تاثیر فرآیند مقوله بندی و تحلیلی قیاسی و نیز فن گزینشی برای تحلیل داده ها تلخیصی به این موضوع دست یافت که: آیا با الگوبرداری از حکمرانی جامع مسیر باز آفرینی امید اجتماعی هموار می گردد؟ جامعه آماری نیز مقالاتی در بازه زمانی بین سالهای ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۷ که در حوزه امید اجتماعی و حکمرانی جامع نگارش یافته اند می باشد. در این بین ۲۰ مقاله که تعدادی به امید اجتماعی و تعدادی اندکی به دلیل نو و تازه بودن پارادایم حکمرانی جامع به آنان پرداخته بودند انتخاب گردید. نکته اساسی آن است که چهار مولفه اصلی به عنوان الگوی حکمرانی جامع شامل: مخالف به مثابه فرصت، خلاقیت و واکنش پذیری انطباقی، عملکرد سیستمی و منسجم، پویایی مستمر در بازآفرینی چهار مولفه اصلی امید اجتماعی شامل: همبستگی اجتماعی، تاب آوری اجتماعی، مسئولیت پذیری و تلاشگری، هدفمندی و برنامه ریزی نقش داشته اند.

واژه های کلیدی: امید اجتماعی؛ مسئولیت پذیری؛ حکمرانی جامع؛ همبستگی اجتماعی؛ کنشگری

^۱ استادیار گروه مدیریت دولتی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران

^۲ دانشجوی دکتری گروه مدیریت دولتی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران. نویسنده مسئول:

مقدمه

امید اجتماعی کنشی هدفمند از طریق برنامه ریزی، مسئولیت پذیری، تلاشگری در جهت ایجاد تغییر برای دستیابی به آرزوی پیشرفت است در واقع امید اجتماعی اعتقاد به این است که افراد در سرنوشت خود نقش دارند برخلاف این نظر که دست روی دست بگذارند و کاری نکنند و صرفاً امید داشته باشند تا به طریقی خواسته آنها محقق شود. (امیری؛ ۱۳۹۸) امید اجتماعی افراد را به کنشگرانی تبدیل می کند که از ویژگی خلاقیت عاملانه برخوردارند، تفکر امید اجتماعی ایجاد امکان در برابر احتمال است در واقع شهروندان برای دستیابی به خواسته هایی که آرزویش را دارند، طرحی آگاهانه پی ریزی می کنند به این صورت که می پذیرند برای رسیدن به خواسته های خود باید تغییراتی در شرایط موجود ایجاد کنند و برای ایجاد این تغییرات هدف گذاری و برنامه ریزی می کنند همچنین برای پیگیری برنامه ها تلاش می کنند و مسئولیت تلاش هایشان را به عهده می گیرند تا به پیشرفتی که خواهان آن هستند دست یابند. (اسنایدر^۱، ۱۹۹۷) امید اجتماعی یکی از اصلی ترین فاکتورهای تحقق حقوق شهروندی است، جامعه وظیفه دارد امید را به مردم تزریق کند، به این منظور می توان به چندین شاخص با اهمیت جهانی پرداخت که بیانگر مفهوم توسعه یافتگی در جامعه است. (جلایی پور؛ ۱۳۹۸) از طرفی عامل توسعه یافتگی هر جامعه بشری مفهوم ساز سطح امید اجتماعی آن جامعه است، ایران در سال ۲۰۱۸ در شاخص توسعه انسانی رتبه ۶۰؛ در شاخص رشد اقتصادی رتبه ۱۰۷؛ در شاخص درک فساد رتبه ۱۳۸؛ در شاخص سرمایه انسانی رتبه ۱۰۴؛ در شاخص دولت الکترونیک رتبه ۸۶؛ در شاخص فقر جهانی رتبه ۱۲۶ در بین ۱۹۰ کشور جهان را کسب کرد (مجمع جهانی اقتصاد و سازمان شفافیت بین المللی؛ ۲۰۱۸) با توجه به شاخص های بیان شده پی می بریم که امید اجتماعی در جامعه ایرانی روز به روز ضعیف تر شده و در حال فروپاشی است. (طباطبایی؛ ۱۳۹۷) مشکلات اقتصادی و اجتماعی، فقر افسارگسیخته همگی دست به دست هم داده اند و رنگ و لعاب همبستگی اجتماعی ملت شریف ایران را تبدیل به بی حسی اجتماعی کرده اند. (خانیک؛ ۱۳۹۸) جهت درمان آن هر چه سریعتر باید فکری کرد، مسئله امید اجتماعی، مسئله امروز، دیروز و فردای جامعه ماست. وقتی که جامعه ای برای خودش و دیگران قصه ناامیدی را بسراید. دچار فروپاشی می شود، اول فروپاشی ذهنی و بعد فروپاشی عینی، در واقع؛ ناامیدی عاملی برای زوال اجتماع و انهدام یک ملت است. جامعه ای که دچار ناامیدی شود نمی تواند روی پای خودش بایستد. (جلایی پور؛ ۱۳۹۸) مهمترین کار برای ایجاد امید فردی؛ آگاهی و سپس آموزش این مفهوم است؛ شکل گیری امید اجتماعی؛ یک فرآیند نیازمند آموزش است؛ شهروندان باید نسبت به مسایل فردی و اجتماعی آگاهی داشته باشند و برای ایجاد تغییرات مثبت در جهت کاهش آن هدف گذاری کنند؛ این موارد در سطح فردی به دلیل ملموس بودن خواسته ها سهل تر است؛ اما در سطح اجتماعی نیازمند آگاهی و آموزش

¹ Snyder

هستیم. (کاتوزیان؛ ۱۳۹۲) حکومت کل گرانه تنها به طور مستقیم از طریق اصلاح ساختار و توسعه فن آوری اطلاعات و دولت دیجیتال بلکه با گسترش افکار فردگرایی و بخش حاکمیت که با آن در سطح عملی در دوره مدیریت عمومی جدید باقی مانده است برانگیخته میشود. (بشریه؛ ۱۳۹۰) نظارت جامع با نیازهای عمومی، استفاده از هماهنگی، یکپارچه سازی و مسئولیت به عنوان مکانیزم، استفاده از فن آوری اطلاعات برای ادغام سطوح مختلف حاکمیت؛ عملکرد حاکمیت؛ مشارکت عمومی و خصوصی؛ سیستم اطلاعاتی به صورت تدریجی؛ فرآیند "از غیر متمرکز به متمرکز؛ از بخش ها یا جزء به کل و از تقسیم به یکپارچگی" را تسهیل می کند. (برمن^۱، ۲۰۰۳) همچنین؛ حاکمیت جامع استراتژی را به روش هماهنگی؛ ادغام و افزایش نزدیکی و مشارکت متقابل در سطح رویه ها و حاکمیت جامع بر بهره گیری از رابطه متنوع؛ انعطاف پذیر و فراگیر بین همبستگی اجتماعی برای مقابله با ساختار شبکه با قابلیت بالا؛ پویا و متنوع؛ به اجرا در می آورد. در این حالت؛ مسئولیت اولیه حاکمیت فراگیر تعریف اهداف استراتژیکی است که می تواند شراکت توام با توانمندسازی شهروندان را تقویت کند. (چینگ^۲، ۲۰۱۰) در این زمینه پرسش اصلی این است که چگونه حکمرانی جامع می تواند ارزش های اصلی امید اجتماعی را بازآفرینی کند؟ آیا جامعه ایرانی ظرفیتی برای بازسازی خودش در مقابل آسیب ها دارد؟ همچنین از تجزیه و تحلیل سیاسی درست شهروندان حمایت میکند؟ با تغییر ارزش ها و نگرش ها آرایش ساختار سیاسی جامعه نیز تغییر می کند؟

مبانی نظری امید اجتماعی و حکمرانی جامع

امید اجتماعی در دو سطح قابل شناسایی است که این دو سطح شامل دستاوردهای فردی و اجتماعی است، بنابراین افراد در سطح فردی نیز می توانند دارای امید اجتماعی باشند؛ در این سطح افراد برای پیشرفت فردی خود آرزوهایی دارند که برای دستیابی به پیشرفت فردی درمی یابند باید تغییراتی در وضعیت موجود زندگی ایجاد کنند، برای آن اهدافی طراحی کرده و مسئولیت تلاش خود را به عهده می گیرند، هر چقدر افراد در فرآیند ایجاد تغییر در جهت پیشرفت موفق تر باشند در واقع بتوانند موانع ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را با موفقیت بیشتری پشت سر بگذارند ترغیب می شوند که در راستای پیشرفت اجتماعی کشور خود گام بردارند؛ بنابراین افرادی که آرزوی پیشرفت اجتماعی کشورشان را داشته باشند، برخلاف سطح فردی در این سطح اهداف بلندمدت و جامعه محور تعریف می کنند. (کوک^۳، ۲۰۰۴) تفاوت دیگر این سطوح این است که در سطح اجتماعی افراد در زمینه مهمترین مسئله اجتماعی کشورشان با یکدیگر به یک توافق می رسند و مهمتر آنکه در این حوزه قادر به گفتگو با یکدیگر هستند، در این سطح افراد جامعه باید بتوانند داستان مشترک پیشرفت اجتماعی کشورشان را روایت کنند و بر سر آن به تفاهم برسند و در نهایت با استفاده از

¹ Browne

² Ching

³ Cook

امکانات موجود دست به ایجاد تغییراتی در جهت دستیابی به آرزوی پیشرفت بزنند به عبارت دیگر امید اجتماعی نقش موتور متحرک پیشرفت را در زندگی فردی و اجتماعی افراد ایفا می کند که با به کارگیری آن آرزوی پیشرفت دست یافتنی می شود. (نان^۱، ۲۰۰۵) از سوی دیگر دولت کل گرا به سادگی احیای گر " همکاری " است، اگرچه محتوای آن پیچیده تر است و برخی از محققان استدلال می کنند که چه در تئوری و چه در عمل، نظریه حاکمیت فراگیر، امیدوارانه به تئوری بزرگ حاکمیت دولتی در قرن بیست و یکم تبدیل خواهد شد، پس در مقایسه با " همکاری " یا " دولت مشارکتی "، نوآوری منطق ساختاری حکومت کل گرایی چیست؟ حکمرانی جامع به تدریج یک سری از سیستم نظری نسبتاً یکپارچه را ایجاد کرده است. (نیکلاس^۲ ۲۰۰۵) با توجه به مدیریت دولتی سنتی و تمرکز مدیریت عمومی نوین بر بخش های دولتی، حکمرانی جامع، نقطه شروع را همبستگی اجتماعی به عنوان هسته مرکزی در نظر گرفته است. (اشنایدهران^۳، ۲۰۱۳) حکمرانی جامع بر ارزش های دموکراتیک مانند عدالت، انصاف و مسئولیت پذیری تاکید دارد و ارزش های چندی مانند حقوق مدنی، حاکمیت عمومی و منافع عمومی را دنبال می کند تا به طور کامل ویژگی های مدیریت دولتی را به نمایش بگذارد. (بروان؛ ۲۰۰۳) از نظر ساختار حکمرانی جامع قصد دارد یکپارچگی لازم بین سلسله مراتب و دپارتمان های مختلف دولتی را به گونه ای اجرا کند که ساختار شبکه ای دولت خدمات عمومی را شکل دهد. در ساختار شبکه ای براساس تاکید فعالان اجتماعی " حق انتخاب " یک ساختار وابستگی متقابل و نسبتاً پایدار بین کنشگرایان اجتماعی وجود دارد؛ که در آن بازیگران ارتباط؛ هماهنگی و تعامل با یکدیگر را برقرار می کنند. در نتیجه؛ رفتارهای فردی در شبکه با رفتارهای جمعی براساس اصل مشارکت اجتماعی منجر شده و حفظ رابطه بین فعالان در شبکه نیز یک رابطه همبستگی اجتماعی با شناخت متقابل ایجاد می کند. (پریچت^۴، ۲۰۰۴) اما نه تنها براساس تضاد منافع؛ دولت یک بازیگر مهم در گره شبکه است و ماموریت آن در تبدیل نقش های آن با توجه به نیاز شبکه به منظور حفظ عملکرد موثر شبکه است. از طریق ادغام و بهینه سازی شبکه؛ حاکمیت جامع که رابطه نزدیکی با ساختار شبکه دارد؛ سطح بالای مشخصه همکاری خصوصی و دولتی و قابلیت های مدیریت شبکه قدرتمند را برای تحقق بخشیدن به خدمات همکاری مشترک فرامرزی و دادن انتخاب های بیشتری به شهروندان با هم ترکیب می کند. در پارادایم حکمرانی جامع؛ سازوکار حکومتی اجرای مکانیزم هماهنگی؛ مکانیزم یکپارچگی و مکانیزم پاسخگویی و شفافیت است. (استاتلند^۵، ۲۰۱۰) یکی از مباحث بسیار مهم و در عین حال جدید که در سال های اخیر در ادبیات توسعه مطرح شده موضوع حکمرانی جامع است این مسئله به ویژه در کشورهای در حال توسعه در راستای استقرار و نهادینه سازی جامعه مدنی و همبستگی اجتماعی از جایگاه ویژه

¹ Nunn k.p.

² Nicholas h. Smith

³ Schneiderhan

⁴ Prichett)

⁵ Stotland.

ای برخوردار است موضوع حکمرانی جامع با هدف دستیابی به توسعه انسانی پایدار که در آن بر کاهش فقر ایجاد شغل و رفاه پایدار حفاظت و تجدید حیات محیط زیست و رشد و توسعه زنان و امید اجتماعی تاکید می شود که همه اینها با حکمرانی جامع تحقق می یابد در حکمرانی جامع شراکت بین سه رکن اصلی دولت؛ جامعه مدنی و بخش خصوصی در انجام فعالیت ها وجود دارد؛ که گاهی فراتر از مشارکت است. ارتباط صحیح و تعامل سه بخش یاد شده زمینه تحقق حکمرانی جامع را در ابعاد اقتصادی سیاسی و اداری و همبستگی اجتماعی فراهم می سازد. (گوبا^۱، ۲۰۰۵) در واقع حکمرانی دارای سه بعد یا رکن اساسی شامل اقتصادی سیاسی و اداری است بعد اقتصادی شامل فرآیندهایی است که فعالیت های یک کشور را تحت تاثیر قرار می دهد و با اقتصاد کشورهای دیگر در ارتباط است بعد سیاسی همان فرآیندهای تصمیم گیری برای تنظیم سیاست ها است و بعد اداری همان نظام اجرای خط مشی ها است. (سن^۲، ۲۰۱۸)

روش شناسی پژوهش

تحلیل محتوای کیفی را می توان روش تحقیقی برای تفسیر ذهنی محتوایی داده های متنی از طریق فرایندهای طبقه بندی نظام مند، کد بندی، و تم سازی یا طراحی الگوهای شناخته شده دانست. همچنین یکی از ویژگی های بنیادین پژوهش های کیفی نظریه پردازی به جای آزمون نظریه است. با تحلیل کیفی می توان یک رویکرد تجربی، روش شناسانه و کنترل شده مرحله به مرحله را با رعایت عناصر مورد مطالعه در نظر گرفت. این تعاریف بیان می کنند که تحلیل محتوای کیفی به محققان اجازه می دهد اصالت و حقیقت داده ها را به گونه ذهنی، ولی با روش علمی تفسیر کنند. عینیت نتایج به وسیله وجود یک فرایند کد بندی نظام مند تضمین می شود. تحلیل محتوای کیفی به فراسویی از کلمات یا محتوای عینی متون می رود و تم ها یا الگوهایی را که آشکار یا پنهان هستند به صورت محتوای آشکار می آزماید. با این همه در مجموع می توان گفت که همه رویکردهای تحلیل محتوای کیفی از یک فرایند مشابه پیروی می کنند که هفت مرحله را دربرمی گیرد: ۱. تنظیم کردن پرسش های تحقیقی که باید پاسخ داده شوند؛ ۲. برگزیدن نمونه مورد نظر که باید تحلیل شود؛ ۳. مشخص کردن رویکرد تحلیل محتوایی که باید اعمال شود؛ ۴. طرح ریزی کردن فرایند رمزگذاری؛ ۵. اجرا کردن فرایند رمزگذاری؛ ۶. تعیین اعتبار و پایایی؛ ۷. تحلیل کردن نتایج حاصل از فرایند رمزگذاری. در یک تحلیل محتوای کیفی با رویکرد تلخیصی، تحلیل داده با جست و جوی کلمات مشخص به وسیله روش دستی یا کامپیوتری آغاز می شود. واژگان پرشماری برای هر اصطلاح مشخص محاسبه می شوند. در اینجا محقق می خواهد بداند که واژه مورد نظر چه به صورت مستقیم و چه غیرمستقیم به چه تعداد و توسط چه کسانی به کار برده شده است تا براساس آنها به مضمون سازی رمزها بپردازد.

¹ Guba

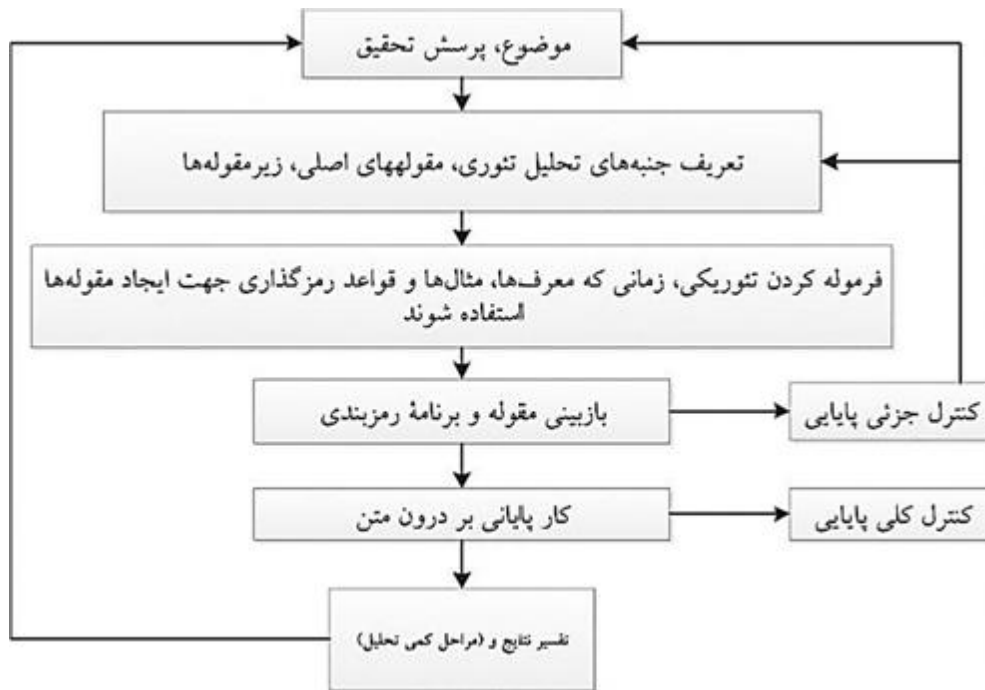
² Saen

جامعه آماری

جامعه آماری نیز مقالاتی در بازه زمانی بین سالهای ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۷ که در حوزه امید اجتماعی و حکمرانی جامع نگارش یافته اند می باشد. در این بین ۲۰ مقاله که تعدادی به امید اجتماعی و تعدادی اندکی به دلیل نو و تازه بودن پارادایم حکمرانی جامع به آنان پرداخته بودند انتخاب گردید.

شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات :

شکل شماره ۱: مدل مرحله کاربرد مقوله بندی قیاسی

استخراج مضامین پژوهش :

برای انجام کد گذاری باید نه تنها به پرسش پژوهش و مفهوم های آن توجه شود، بلکه باید منابع و میزان زمان و امکان موجود جهت ورود به ژرفا و جزئیات را در نظر گرفت و برآن اساس چهارچوب کد گذاری را طراحی کرد. چهارچوب کد گذاری به شیوه مرتب کردن کدها در رابطه با همدیگر جهت شکل گیری یک نقشه مفهومی دلالت دارد. آن باید با دقت به گونه ای طراحی شود که به بهترین وجه متناسب با داده ها باشد و هدف های مطالعه را برآورد نماید گرچه باید به هر مطالعه به صورت منفرد پرداخته شود اما شکل دهی ۲۰ تا

باز آفرینی امید اجتماعی با بهره گیری از الگوی حکمرانی جامع

۴۰ کد هنجار است. (فورمن^۱، ۲۰۰۸) در ابتدا باید متون انتخابی از منابع پژوهش را در قالب مضامین پایه کد گذاری نمود تا بتوان این مضامین متنوع و شاید در ظاهر نامربوط را به گونه ای مناسب با یکدیگر ترکیب کرد. مجموع مضمونهای به دست آمده از پژوهش صورت گرفته تعداد ۲۳ مضمون بوده است که در جدول شماره ۱ به آنها اشاره شده است.

جدول شماره ۱: بخشی از مضامین پایه ای پژوهش

واحد معنی فشرده	واحد معنا
افزایش حداکثری پیوند اجتماعی	همبستگی اجتماعی دو عنصر بنیادین دارد؛ اول تقویت حداکثری انواع پیوندهای اجتماعی و دوم کاهش حداکثری انواع نابرابری های اجتماعی؛ طبقاتی؛ جنسیتی؛ قومیتی و مذهبی و هر مسئله ای که در این زمینه می گنجد. در کل؛ همبستگی اجتماعی دارای سطوح مختلفی است. یک سطح از آن همبستگی های افقی هستند که معرفش در حوزه های رفاه و سیاستگذاری اجتماعی همین نظام های بازنشستگی و صندوق های بازنشستگی هستند.
شبکه حمایتی و عاطفی محکم	بنابراین افرادی که آرزوی پیشرفت اجتماعی کشورشان را داشته باشند، برخلاف سطح فردی در این سطح اهداف بلندمدت و جامعه محور تعریف می کنند. تفاوت دیگر این سطوح این است که در سطح اجتماعی افراد در زمینه مهمترین مسئله اجتماعی کشورشان با یکدیگر به یک توافق می رسند و مهمتر آنکه در این حوزه قادر به گفتگو با یکدیگر هستند، در این سطح افراد جامعه باید بتوانند داستان مشترک پیشرفت اجتماعی کشورشان را روایت کنند و بر سر آن به تفاهم برسند و در نهایت با استفاده از امکانات موجود دست به ایجاد تغییراتی در جهت دستیابی به آرزوی پیشرفت بزنند.
اعتقاد راسخ به اینکه آینده می تواند بهتر باشد	به عبارت دیگر امید اجتماعی نقش موتور متحرک پیشرفت را در زندگی فردی و اجتماعی افراد ایفا می کند که با به کارگیری آن آرزوی پیشرفت دست یافتنی می شود.
احساس امید و هدفمندی	امید اجتماعی کنشی هدفمند از طریق برنامه ریزی، مسئولیت پذیری، تلاشگری در جهت ایجاد تغییر برای دستیابی به آرزوی پیشرفت است در واقع امید اجتماعی اعتقاد به این است که افراد در سرنوشت خود نقش دارند برخلاف این نظر که دست روی دست بگذارند و کاری نکنند و صرفاً امید داشته باشند تا به طریقی خواسته آنها محقق شود.
هم افزایی در نیروهای جامعه	امید اجتماعی افراد را به کنشگرانی تبدیل می کند که از ویژگی خلاقیت عاملانه برخوردارند، تفکر امید اجتماعی ایجاد امکان در برابر احتمال است در واقع شهروندان برای دستیابی به خواسته هایی که آرزوی آنها را دارند، طرحی آگاهانه پی ریزی می کنند به این صورت که می پذیرند برای رسیدن به خواسته های خود باید تغییراتی در شرایط موجود ایجاد کنند.
متعهد به وظایف خود	شهروندان برای ایجاد تغییرات هدف گذاری و برنامه ریزی می کنند همچنین برای پیگیری برنامه ها تلاش می کنند و مسئولیت تلاش هایشان را به عهده می گیرند تا به پیشرفتی که خواهان آن هستند دست یابند.
طبقه اجتماعی و اقتصادی	زمینه تحقق حکمرانی جامع را در ابعاد اقتصادی سیاسی و اداری و همبستگی اجتماعی فراهم می سازد. در واقع حکمرانی دارای سه بعد یا رکن اساسی شامل اقتصادی سیاسی و اداری است بعد اقتصادی شامل فرآیندهایی است که فعالیت های یک کشور را تحت تاثیر قرار می دهد و با اقتصاد کشورهای دیگر در ارتباط است بعد سیاسی همان فرآیندهای تصمیم گیری برای تنظیم سیاست ها است و بعد اداری همان نظام اجرای خط مشی ها است.

¹ Forman

<p>ساختار دموکراتیک</p>	<p>مفهوم حکمرانی جامع به مثابه مفهومی که اکنون مورد استفاده واقع می شود شامل همه عناصر ذیل است: آزادی اقتصادی و خلق محیط های مساعد بازار؛ رعایت شفافیت و پاسخ گویی در تصمیم های اقتصادی و سیاسی؛ آزادی سیاسی؛ اصلاحات دموکراتیک؛ حاکمیت قانون و حذف فساد؛ ارتقاء جامعه مدنی؛ ایجاد حمایت از حقوق اساسی بشر به ویژه در مورد حقوق سیاسی نظیر؛ آزادی بیان؛ آزادی تجمع و آزادی از زندانی خودسرانه و استبدادی و پذیرش خط مشی های طراحی شده برای حفظ منافع جهانی در بلند مدت نظیر آموزش؛ سلامت و محیط زیست.</p>
<p>توانایی شگفت انگیزی در پیدا کردن راه حل</p>	<p>حکمرانی فرآیندی است که از آن طریق جوامع یا سازمان ها تصمیمات مهم خود را اتخاذ کرده و مشخص می کنند که چه کسانی در این فرآیند درگیر شوند و چگونه وظیفه خود را به انجام برسانند.</p>
<p>یکپارچگی اهداف</p>	<p>حکمرانی شامل تعاملات بین ساختارها فرآیندها و سنت هایی می شود که نحوه اعمال قدرت؛ نحوه اتخاذ تصمیمات و نحوه اظهار نظر شهروندان و سایر ذی نفعان را مشخص می کند. اساساً حکمرانی درباره قدرت؛ روابط و پاسخ گویی است.</p>
<p>رسیدگی به مشکل شهروندان</p>	<p>همبستگی اجتماعی از جایگاه ویژه ای برخوردار است موضوع حکمرانی جامع با هدف دستیابی به توسعه انسانی پایدار که در آن بر کاهش فقر ایجاد شغل و رفاه پایدار حفاظت و تجدید حیات محیط زیست و رشد و توسعه زنان و امید اجتماعی تاکید می شود که همه اینها با حکمرانی جامع تحقق می یابد.</p>
<p>بازخورد از نیروهای دباکتیکی مخالف</p>	<p>حاکمیت جامع که رابطه نزدیکی با ساختار شبکه دارد؛ سطح بالای مشخصه همکاری خصوصی و دولتی و قابلیت های مدیریت شبکه قدرتمند را برای تحقق بخشیدن به خدمات همکاری مشترک فرامرزی و دادن انتخاب های بیشتری به شهروندان با هم ترکیب می کند.</p>
<p>ذهنیتی تحلیل گری</p>	<p>از سوی دیگر دولت کل گرا به سادگی احیای گر "همکاری" است، اگرچه محتوای آن پیچیده تر است و برخی از محققان استدلال می کنند که چه در تئوری و چه در عمل، نظریه حاکمیت فراگیر، امیدوارانه به تئوری بزرگ حاکمیت دولتی در قرن بیست و یکم تبدیل خواهد شد.</p>
<p>تصمیم گیری مشارکتی</p>	<p>رفتارهای فردی در شبکه با رفتارهای جمعی براساس اصل مشارکت اجتماعی منجر شده و حفظ رابطه بین فعالان در شبکه نیز یک رابطه همبستگی اجتماعی با شناخت متقابل ایجاد می کند. اما نه تنها براساس تضاد منافع؛ دولت یک بازیگر مهم در گره شبکه است و ماموریت آن در تبدیل نقش های آن با توجه به نیاز شبکه به منظور حفظ عملکرد موثر شبکه است.</p>
<p>جدیت در تعاملات داخلی</p>	<p>لذا از سطح بین المللی (فراملی) به مدیریت دولتی کشورها تحمیل می شود؛ در صورتیکه بقیه شبه پارادایم ها در سطح ملی و باتوجه به علائق و سلائق دولتمردان و بافت فرهنگی سیاسی و اقتصادی جامعه خود از آن بهره می برند.</p>
<p>خلافت و واکنش پذیری</p>	<p>نظام حکمرانی چارچوبی است که متکی بر فرآیند است بدین معنی که مجموعه ای از توافقات؛ رویه ها؛ قراردادهای و سیاست ها مشخص می کنند که قدرت در دست چه کسی باشد تصمیمات چگونه اتخاذ گردند و وظایف چگونه انجام شوند.</p>
<p>جامعه مرکب</p>	<p>در حکمرانی جامع شراکت بین سه رکن اصلی دولت؛ جامعه مدنی و بخش خصوصی در انجام فعالیت ها وجود دارد؛ که گاهی فراتر از مشارکت است.</p>
<p>تقویت سرمایه اجتماعی</p>	<p>امید اجتماعی با تغییرات خشن، تند و ساختارشکنانه مخالف است و طرحی بسیار مصلحانه و مسالمت جویانه برای ایجاد تغییر در شرایط به منظور دستیابی به دموکراسی پیشکش می کند، به این شکل که مسئولیت تغییر را به عهده</p>

باز آفرینی امید اجتماعی با بهره گیری از الگوی حکمرانی جامع

	شهروندان و با این کار افرادی که به ارزش های دموکراتیک کمتر پایبند هستند به افرادی تبدیل شوند که نه تنها به ارزش های دموکراتیک باور دارند بلکه در مقام عمل به آن پایبند هستند.
عمل گرایی فراتر از انتظار	حکمرانی را می توان " نفوذ هدایت شده در فرآیندهای اجتماعی " تعریف کرد. حکمرانی موضوعی درباره نحوه تعامل دولت ها و سایر سازمان های اجتماعی با یکدیگر ، نحوه ارتباط آنها با شهروندان و نحوه اتخاذ تصمیمات در جهان پیچیده است.
تامین منافع عموم	حکمرانی جامع به تدریج یک سری از سیستم نظری نسبتاً یکپارچه را ایجاد کرده است . با توجه به مدیریت دولتی سنتی و تمرکز مدیریت عمومی نوین بر بخش های دولتی ، حکمرانی جامع ، نقطه شروع را همبستگی اجتماعی به عنوان هسته مرکزی در نظر گرفته است .
سیستم حکمرانی پویا	در پارادایم حکمرانی جامع ؛ سازوکار حکومتی اجرای مکانیزم هماهنگی ؛ مکانیزم یکپارچگی و مکانیزم پاسخگویی و شفافیت است . یکی از مباحث بسیار مهم و در عین حال جدید که در سال های اخیر در ادبیات توسعه مطرح شده موضوع حکمرانی جامع است این مسئله به ویژه در کشورهای در حال توسعه در راستای استقرار و نهادینه سازی جامعه مدنی است.
تحقق عدالت اجتماعی	حکمرانی جامع بر ارزش های دموکراتیک مانند عدالت ، انصاف و مسئولیت پذیری تاکید دارد و ارزش های چندی مانند حقوق مدنی ، حاکمیت عمومی و منافع عمومی را دنبال می کند تا به طور کامل ویژگی های مدیریت دولتی را به نمایش بگذارد.
بهبود مستمر عملکرد	از نظر ساختار حکمرانی جامع قصد دارد یکپارچگی لازم بین سلسله مراتب و دپارتمان های مختلف دولتی را به گونه ای اجرا کند که ساختار شبکه ای دولت خدمات عمومی را شکل دهد . در ساختار شبکه ای براساس تاکید فعالان اجتماعی " حق انتخاب " یک ساختار وابستگی متقابل و نسبتاً پایدار بین کنشگرایان اجتماعی وجود دارد ؛ که در آن بازیگران ارتباط ؛ هماهنگی و تعامل با یکدیگر را برقرار می کنند.

یافته های پژوهش

همان گونه که در جدول شماره یک به عنوان نمونه آمده است ؛ با بررسی مقالات ؛ واحدهای معنایی استخراج گردید. واحدهای معنایی فشرده نزدیک ترین دورنما به جملات کلیدی است . به عنوان مثال ؛ عبارت " امید اجتماعی کنشی هدفمند از طریق برنامه ریزی، مسئولیت پذیری، تلاشگری در جهت ایجاد تغییر برای دستیابی به آرزوی پیشرفت است در واقع امید اجتماعی اعتقاد به این است که افراد در سرنوشت خود نقش دارند برخلاف این نظر که دست روی دست بگذارند و کاری نکنند و صرفاً امید داشته باشند تا به طریقی خواسته آنها محقق شود." با واحد معنا " احساس امید و هدفمندی " مشخص شد ؛ یا عبارت " حکمرانی شامل تعاملات بین ساختارها فرآیندها و سنت هایی می شود که نحوه اعمال قدرت ؛ نحوه اتخاذ تصمیمات و نحوه اظهار نظر شهروندان و سایر ذی نفعان را مشخص می کند. اساساً حکمرانی درباره قدرت ؛ روابط و پاسخ گویی است." با بر چسب " یکپارچگی اهداف " نامگذاری شد. روند کدگذاری به همین ترتیب تا پایان کار ادامه داشت. واحدهای معنایی بر اساس یکی از دو مبنای تاثیرات بالقوه یا بالفعل

حکمرانی جامع یا فراگیر بر امید اجتماعی استخراج شدند. به این معنی که یا در مقالات به طور مستقیم گفته می‌شد که مطلبی بر امید اجتماعی تاثیر دارد یا اینکه فهم پژوهشگر این بوده که مطلب گفته شده به طور ضمنی بر امید اجتماعی تاثیر دارد. به عنوان مثال زمانی که گفته می‌شود؛ حکمرانی را می‌توان " نفوذ هدایت شده در فرآیندهای اجتماعی " تعریف کرد. حکمرانی موضوعی درباره نحوه تعامل دولت ها و سایر سازمان های اجتماعی با یکدیگر، نحوه ارتباط آنها با شهروندان و نحوه اتخاذ تصمیمات در جهان پیچیده است. می‌توان برداشت کرد که حکمرانی جامع یا فراگیر نفوذ هدایت شده در فرآیند همبستگی اجتماعی و بلطبع در امید اجتماعی می‌باشد. یا اگر بیان شود که " همبستگی اجتماعی از جایگاه ویژه ای برخوردار است موضوع حکمرانی جامع با هدف دستیابی به توسعه انسانی پایدار که در آن بر کاهش فقر ایجاد شغل و رفاه پایدار؛ حفاظت و تجدید حیات محیط زیست و رشد و توسعه زنان و امید اجتماعی تاکید می‌شود که همه اینها با حکمرانی جامع یا فراگیر تحقق می‌یابد. می‌توان چنین برداشت کرد که با حرکت به سوی ایجاد حکمرانی جامع یا فراگیر سرعت رشد و بازآفرینی امید اجتماعی در جامعه دو چندان خواهد شد. از سوی دیگر برخی واحدها اشاره مستقیم به افزایش و بازآفرینی امید اجتماعی از طریق رویکرد حکمرانی جامع یا فراگیر داشته است. که به آنها نیز اشاره شد؛ به این ترتیب واحد معنایی فشرده که بر همبستگی و امید اجتماعی به طور مستقیم یا غیر مستقیم اشاره داشت مطابق جدول شماره یک حاصل گردید؛ در گام بعدی برای طی کردن مسیر قیاس تکنیک تحلیل محتوای کیفی و دست یافتن به فهم بهترین از ۲۳ واحد معنایی فشرده به دست آمده؛ نیاز بود که این واحدها در دسته های قابل فهم تر تقسیم شوند به این ترتیب در گام بعدی؛ تم های اصلی و مقوله های سازمان دهنده به شرح جدول شماره ۲ تهیه گردید.

جدول شماره ۲: تم ها و مقوله های سازمان دهنده و فراگیر پژوهش

تم ها	مقوله های سازمان دهنده	واحد معنای فشرده
امید اجتماعی	همبستگی اجتماعی	حمایت اجتماعی؛ افزایش حداکثری پیوند اجتماعی؛ کاهش حداکثری نابرابری اجتماعی؛ طیف وسیعی از مهارت ها و راهبردهای اجتماعی؛ شبکه حمایتی و عاطفی محکم؛ اداره بر مبنای خواست اکثریت؛ رسانه های آزاد و اطلاعات قوی؛ افزایش آگاهی شهروندان؛ فرصت مساوی برای رای دادن؛ جامعه مرکب و دموکراتیک
	تاب آوری اجتماعی	اعتقاد راسخ به اینکه آینده می‌تواند بهتر باشد؛ احساس امید و هدفمندی؛ پذیرفتن خود به عنوان فردی ارزشمند و احترام قائل شدن برای خود؛ مشارکت شهروندان با دولت؛ همکاری دولت با سایر بخش ها؛ افزایش اعتماد عمومی؛ هم افزایی در نیروهای جامعه
	مسئولیت پذیری و تلاشگری	متعهد به وظایف خود؛ رازدار دیگران؛ معتمد دیگران؛ طرفداری حق؛ عدم تعصب در قضاوت؛ عدم تبعیض بین افراد از لحاظ فرهنگی، طبقه اجتماعی و اقتصادی، نژاد و قومیت

باز آفرینی امید اجتماعی با بهره گیری از الگوی حکمرانی جامع

عدم تمرکز؛ ساختار دموکراتیک؛ ارتباطات و اطلاعات باز؛ قوانین شفاف؛ الگوی انتخاب عقلایی		
توانایی شگفت انگیزی در پیدا کردن راه حل؛ توانایی ویژه در تجزیه و تحلیل واقع بینانه مشکلات؛ کشف راه حل های فوری و راهبردی؛ حل و فصل مشکلاتی به آسانی و سریع مهارت های ارتباط با دیگران؛ یکپارچگی اهداف؛ رسیدگی به مشکل شهروندان	هدفمندی و برنامه ریزی	
تنوع در سیستم؛ بازخورد از نیروهای دیاکتیکی مخالف؛ ذهنیتی تحلیل گری؛ انعطاف پذیری ساختار مسطح؛ تصمیم گیری مشارکتی؛ تفویض اختیار؛ نظام شراکتی؛ ارتباطات باز و منعطف	مخالف به مثابه فرصت	
جدیت در تعاملات داخلی؛ خلاقیت و واکنش پذیری؛ انطباق پذیری؛ نوآوری؛ نظام های توزیع محلی؛ نظام شایسته سالاری؛ نظام بودجه بندی مختلف؛ جامعه مرکب؛ ساختار ارزیابی صحیح؛ تعیین اهداف عملکرد؛ نیروی انسانی حرفه ای؛ مسئولیت اداری اثربخش	خلاقیت و واکنش پذیری انطباقی	حکمرانی جامع
انسجام؛ رهبری جامع؛ مشارکت فعال عناصر متعامل؛ عمل گرایی فراتر از انتظار؛ افزایش اعتماد عمومی؛ تقویت سرمایه اجتماعی؛ کاهش فساد اداری؛ تعامل شهروندان با دولت؛ حسابرسی اجتماعی؛ تامین منافع عموم	عملکرد سیستمی و منسجم	یافراگیر
سیستم حکمرانی پویا؛ استمرار در اهداف؛ آزادسازی پتانسیل مستعد؛ نیروی جدید و پرنرژی؛ توزیع مساوی خدمات دولتی؛ تحقق عدالت اجتماعی؛ تامین حقوق فردی؛ رفع تبعیض و رشوه خواری؛ رضایتمندی شهروندان؛ اخلاق در خدمات دولتی؛ بهبود مستمر عملکرد؛ استفاده اثربخش از منابع کمیاب	پویایی مستمر	

نتیجه گیری

باید به هر بهانه ای امید را زنده نگه داشت؛ امید و امید اجتماعی به موضوعی مهم در ایران و جهان تبدیل شده است. باید در جامعه به گسترش امید ادامه داد و به همین دلیل؛ در زمانی که شرایط کشور خطیر است؛ گفت و گو می تواند بهترین راه حل برای عبور بحران فروبستگی و ناامیدی به سمت گشودگی و امید باشد. ایجاد امید در جامعه از مهم ترین اقدامات مسئولان کشور برای عبور از بحران های کنونی است. امید اجتماعی یکی از اصلی ترین فاکتورهای تحقق حقوق شهروندی است؛ جامعه وظیفه دارد امید را به مردم تزریق کند؛ خلاقیت و واکنش پذیری انطباقی از طریق جدیت در تعاملات داخلی و انطباق پذیری و همچنین نوآوری موجب بازآفرینی تاب آوری اجتماعی از طریق اعتقاد راسخ به اینکه آینده می تواند بهتر باشد پس احساس امید و هدفمندی و پذیرفتن خود به عنوان فردی ارزشمند و احترام قائل شدن برای خود می گردد. حقیقت آن است که حقوق شهروندی بدون امید اجتماعی محقق نخواهد شد و زمانی که در جامعه ای شهروندان از حقوق خود برخوردار نباشند، امیدوار نیز نخواهند بود. امید اجتماعی زمانی شکل می

گیرد که افراد یک جامعه به توافقی در ارتباط با مهمترین مسئله کشورشان دست یافته باشند تا بتوانند با استفاده از امکانات موجود برای حل آن اقدام کنند. لذا هر جامعه ای با این سطح از توسعه یافتگی و زندگی رفاهی دست نخواهد یافت مگر اینکه حکمرانی جامع و یا حکومت داری بهتر را تجربه نمایند. حکمرانی که در آن حق اظهارنظر؛ پاسخگویی؛ ثبات سیاسی؛ اثربخشی دولت؛ قوانین و مقررات مطلوب و اثربخش؛ حاکمیت قانون و مبارزه با فساد وجود داشته باشد. بر این اساس، شکل گیری اراده سیاسی به طرفداری از اصلاحات حکمرانی است که تعهد عمومی و اراده سیاسی در جهت افزایش رقابت، پاسخگو کردن حکومت و افزایش شفافیت ایجاد می کند و سپس با ظرفیت سازی که توسط کمیته های متشکل از بالاترین سطح رهبری انجام می گیرد و در نهایت اجماع و توافق جمعی است که از طریق مشارکت و اعتلاء در تمام سطوح جامعه خصوصاً سطوح پایین آن انجام می گیرد. در واقع امید اجتماعی هنگامی متولد می شود که افراد دست به اعمال تغییرات در جهت پیشرفت با استفاده از امکانات موجود بزنند. مهمترین مسئولیت در حوزه امید اجتماعی بر عهده سمن های مردم نهاد است بویژه در خصوص معرفی امید اجتماعی به مردم در زمینه فرآیند شکل گیری آن در دو بخش فردی و اجتماعی نقش موثری دارند. در کشور ما دولت مسئولیت های زیادی دارد که می تواند با عملکرد سیستمی و منسجم از طریق انسجام و رهبری جامع همچنین مشارکت فعال عناصر متعامل و عمل گرایی فراتر از انتظار موجب بازآفرینی مسئولیت پذیری و تلاشگری که مولفه های پایه ای امید است از طریق تعهد به وظایف خود به مدد طرفداری حق و عدم تعصب در قضاوت و عدم تبعیض بین افراد از لحاظ فرهنگی، طبقه اجتماعی و اقتصادی، نژاد و قومیت موجبات بازآفرینی امید اجتماعی گردد. در واقع شهروندان باید در گفتگوهایی که بین آنها شکل می گیرد به این توافق دست یابند که یکی از امکانات موجود برای دستیابی به آرزوی دیرینه دموکراسی تعهد عملی شهروندان به ارزش های دموکراتیک است چرا که دموکراسی بیش از هر چیز به شهروند دموکراتیک نیازمند است و شهروند دموکراتیک فردی است که ارزش های دموکراتیک را باور و در عمل به آن تعهد دارد، هنگامی که اکثریت شهروندان یک جامعه به ارزش های دموکراتیک پایبندی عملی داشته باشند دست به کنش های دموکراتیک می زنند و این کنش های دموکراتیک نهایتاً ساختارهای دموکراتیک را رقم می زند به عبارت دیگر دموکراسی به مثابه شیوه زندگانی هنگامی که در بین افراد یک جامعه شکل گیرد به نوعی باعث ایجاد دموکراسی روشی که دموکراتیک شدن نهادها و ساختارها را به همراه دارد می شود بنابراین آنچه برای داشتن جامعه دموکراتیک لازم است ایجاد و ساخت امید اجتماعی است تا با بکارگیری آن طی فرآیند فوق به ایجاد و استقرار دموکراسی منجر شود. امید اجتماعی کنشی آگاهانه و هدفمند در راستای ایجاد تغییرات با استفاده از برنامه ریزی، تلاشگری و مسئولیت پذیری برای دستیابی به آرزوی پیشرفت است، در واقع مهمترین نقش امید اجتماعی در کمک به ایجاد و ساخت جامعه دموکراتیک است، در طول صد سال گذشته جامعه ایران تلاش های بسیاری برای ایجاد و استقرار دموکراسی انجام داده که این تلاش ها معمولاً

به شیوه هایی چون انقلاب یا به شیوه های مسالمت جویانه چون اصلاحات صورت گرفته؛ اما آنچه محرز است اینکه همه این تلاش ها برای ایجاد تغییر در شیوه حکمرانی یا به عبارتی دستیابی به دموکراسی بوده در حالی که در قالب رویکرد امید اجتماعی برای دستیابی به دموکراسی باید به دنبال دموکراسی به مثابه شیوه زندگانی بود به این شکل که افراد جامعه باید به این نتیجه برسند که دستیابی به دموکراسی اساسی ترین مسئله کشورشان در طول صد سال گذشته است و برای ایجاد تغییرات در جهت دستیابی به آن از طریق ایجاد تغییرات در شرایط حاضر دست به عمل بزنند در اینجا باید گفت که امید اجتماعی با تغییرات خشن؛ تند و ساختارشکنانه مخالف است و طرحی بسیار مصلحانه و مسالمت جویانه برای ایجاد تغییر در شرایط به منظور دستیابی به دموکراسی پیشکش می کند؛ به این شکل که مسئولیت تغییر را به عهده شهروندان می سپارد و با این کار افرادی که به ارزش های دموکراتیک کمتر پایبند هستند به افرادی تبدیل می شوند که نه تنها به ارزش های دموکراتیک باور دارند بلکه در مقام عمل به آن پایبند می گردند. در این مسیر مخالف به مثابه فرصت از طریق تنوع در سیستم و بازخورد از نیروهای دیاکتیکی مخالف می تواند با ذهنیتی تحلیل گری و انعطاف پذیری موجب بازآفرینی همبستگی اجتماعی از طریق حمایت اجتماعی و افزایش حداکثری پیوند اجتماعی گردد.

Creating Social Hope with the use of a comprehensive governance pattern

Fouad Makoundi^۱, Abdul Karim Behzadi^۲

Abstract

Social hope is a purposeful action through planning, responsibility, striving for change to achieve the desire for progress and is one of the main factors in the realization of citizenship rights, society has a duty to inject hope into people. The purpose of this study is to promote social hope. Using the model of inclusive governance. In this context, the main question is how inclusive governance can recreate the core values of social hope? Therefore, with the help of qualitative content analysis under the influence of categorical and deductive analytical process as well as selective technique for data analysis, a summary was obtained: Is the path of recreating social hope paved by modeling comprehensive governance? The statistical population is also articles written between 1997 and 2017 in the field of social hope and comprehensive governance. Among these, 20 articles were selected, some of which dealt with social hope and a few due to the newness of the comprehensive governance paradigm. The main point is that the four main components as a model of comprehensive governance include: opposition as opportunity, creativity and adaptive responsiveness, systemic and coherent performance, continuous dynamics in recreating the four main components of social hope including: social solidarity, social resilience, responsibility Flexibility and diligence, purposefulness and planning have played a role.

Keywords: social hope; responsibility ; Comprehensive governance; Social Solidarity ; Activity.

¹ Assistant Professor, Department of Public Administration, Shushtar Branch, Islamic Azad University, Shushtar, Iran

² PhD student, Department of Public Administration, Shushtar Branch, Islamic Azad University, Shushtar, Iran

منابع

- امیری اسفرجانی ؛ زهرا ؛ (۱۳۹۸) امید اجتماعی ضرورت جامعه دموکراتیک است ؛ گزارش سایت ایمن
برمن، مارشال (۱۳۹۲) تجربه مدرنیته، ترجمه مراد فرهادپور. تهران: طرح نو
بشیریه، حسین (۱۳۹۰) موانع توسعه در ایران، تهران: گام نو.
جلایی پور، حمید رضا (۱۳۹۸) جامعه شناسی جنبش های اجتماعی، تهران: طرح نو.
جلایی پور، حمیدرضا (۱۳۹۸) جامعه شناسی ایران، تهران: علم.
خانیکلی ؛ هادی ؛ (۱۳۹۸) امید اجتماعی ؛ گزارش دانشکده علوم اجتماعی ؛ دانشگاه تهران
سن، (۱۳۹۴) توسعه به مثابه آزادی، ترجمه وحید محمودی. تهران: دانشگاه تهران.
طباطبایی، سید جواد (۱۳۹۷) زوال اندیشه سیاسی در ایران، تهران: کویر.
کاتوزیان، محمد علی همایون (۱۳۹۲) ایران، جامعه کوتاه مدت ؛ کوثری. تهران: نی.
- Browne, C. (2003) On Social Hope : Reconciling Normative Principles and Temporal Practices.
- Ching ؛ Thomas ؛ (2010) Strategies to Buiid Up Holistic Governance
- Cook, E. F. (2004) Rorty on Conversation as an Achievement of Hope.
- Forman,j (2008).Qualitive content analysis.Empirical Methode for Bioethics.
- Guba, E.G.and Y.S. Lincoln (2005) “Paradigmatic Controversies,Contradiction, and Emergining
- Nicholas h. Smith. (2005) Rorty on Religion and Hope, Inquiry.
- Nunn k.p. (۲۰۰۵) Personal Hopefulness : A Conceptual Review of the Relevance of the Perceived
- Prichett, L. Woolcock, M. (2004) Solutions when the Solution is the Problem
- Schneiderhan, E. (2013) Rorty, Addams, and Social Hope. Humanities.
- Snyder, C.R. et al. (1997) Hope: An Individual Motive for Social Commerce.
- Stotland.E (۲۰۱۰) The Psychology of Hope. USA: Jossey –Bass press.